

מראי מקומות - בבא בתרא ו'

לחצאין. וע' בטור (תו"מ קנ"ג, ט"ז
[ב']) שהביא כמה שיטות בחזקת תשמישין,
שי' הרשב"ם (כשי' רשב"ם שהובא אצלנו)
דחזקת תשמישין אי"צ חזקת ג' שנים, דלגבי
תשמיש קטן כזה אין הדרך לכתוב שטר,
וא"כ ממילא הו"ל חזקה לאלתר, אבל מ"מ
צריך טענה לחזקה. עוד הביא שי' הגאונים,
וכן הוא שי' הרמב"ם דאי"צ ג' שנים, וגם
אי"צ טענה, לפי שמהני מטעם מחילה, וא"כ
אם מחל, אפי' בלא טענה מהני, לפי שמחילה
היא. ועוד הביא מר"ת והרא"ש דצריך חזקת
ג' שנים וגם טענה [ומסתמא ס"ל דאף בזה כותבין שטר,
דא"כ למה יהי צריך ג' שנים]. ועוד שי' אי' בתוס'
לקמן (כג.) בשם הריב"ם, דצריך ג' שנים
לחזקה, אבל אי"צ טענה.

ג) לא אחזיק לכשורי- פי' רש"י, להניח עליו
קורות כבדות תחת אלו. וכ' הרא"ש (י"א-
י"ב) דהיינו שאין לו זכות לסמוך עליו קורות
גדולות ולהכביד על הכותל יותר מאותו בנין
שהחזיק בו כבר. ומבואר מדברי הרא"ש
דלמ"ד דאחזיק להורדי אחזיק לכשורי, היינו
אפי' להכביד עליו יותר. אולם הרמב"ן כ'
(אף אם סוגיין מיירי בחזקת תשמישין על
דרך רש"י) דאינו יכול להכביד יותר ממה
שהי' מעיקרא, אף למ"ד דאחזיק לכשורי,
והביאור דאחזיק לכשורי היינו דאם היו שם
עשרה הורדי, דיכול ליתן שם חמשה כשורי,
אבל ודאי אינו יכול ליתן שם עשרה כשורי.

ד) האי כשורא דמטללתא- ע' בבעל המאור (ג):
בדפיו) שכ' דמה דאמרי' דצריך ל' יום או
בסוכת מצוה ז' יום, היינו מלבד הג' שנים
שצריך לחזקה, וע' ברמב"ן שם ועוד
ראשונים מש"כ להק' עליו, ואכמ"ל.

ה) אמר אביי, שני בתים בשני צדי רה"ר, זה
עושה מעקה לחצי גגו, וכו'- הק' הרמב"ן
(ב:; ד"ה ומיהו), למה לא הק' מאביי למ"ד
היזק ראיי' לאו שמ' היזק, שהרי הוא
מחייבם לבנות מעקה, וא"כ ע"כ שמ' היזק.
ותי' די"ל דאביי מיירי בגגים מקורים שהם
עשויין לתשמיש כעין בתים, ולכן ודאי יש

א) כל האומר לא לוייתי, וכו'- הק' תוס', למה
צריכין לכלל זה כאן, הרי כאן אינו רוצה
להיות נאמן דפרע, אלא דלא ליה, וזה ודאי
אינו נאמן לומר, שהרי אתמול אמר דלוה.
ותי' דהיינו יכולין לומר דביאור "לא לוייתי"
היינו "פרעתי", ולכן צריך הכלל דכל האומר
וכו'. וע' בר"י מיגש דכ' דצריכין כלל זה כאן
להיכא דאח"כ חוזר והודה לעצם הלוואה,
אלא דאמר פרעתי, דבכה"ג אינו נאמן, משום
דכל האומר לא לוייתי, וכו'. וע'
בשטמ"ק בשם הראב"ד דהק' ל"ל כל האומר
וכו', תיפוק לי' דהחזק כפרן לאותו ממון,
וא"כ ודאי אינו נאמן. ותי' א) דהי' יכול לומר
דאתמול כשאמר יש לך בידי לא הי' זכור, כי
יש בידו עסקים רבים, ולא יהי' נחשב הוחזק
כפרן עפ"ז, ואינו דומה למי שעדים מעידים
שלוה, והוא אומר שלא ליה, דאז הוא
מכחיש עדים, אבל כאן הוא רק מכחיש עצמו.
ב) י"ל דלא אמרי' הוחזק כפרן אא"כ כפר
בב"ד ועדים מכחישים אותו, אבל מי שאינו
כופר בב"ד, אע"פ שמכחישים אותו במה
שאמר חוץ לב"ד, לא הוחזק כפרן, דעביד
איניש דלא אמר כל טענת' חוץ לב"ד.

ב) אחזיק להורדי לא אחזיק לכשורי, וכו'- פי'
תוס' שהובא ברש"י (שהוא דעת הרשב"ם),
דסוגיין מדבר בחזקת תשמישין, דכיון
דאחזיק עליו אפי' שעה אחת, ושותק חבירו,
הרי חזקה הוא, ואמרי' דנטל רשות ממנו, או
נתן לו ממון ומכר לו תשמיש זה. אבל ע'
ברמב"ן ועוד שהביאו בשם ר"ת דאין
הסוגיא מדבר כלל בחזקת תשמישין, אלא
על מתני' קאי, לומר דכיון דאחזיק להורדי
(למ"ד דמהני לכשורי), אמרי' דסייעו בבנין
הכותל, ובחזקת שנתן הוא. ואע"פ דסמכי'
להא דנטפי ושפכי, דודאי לענין חזקת טענה
ומחילה היא, זהו רק משום שהם שוות לענין
מחלוקת ר"נ ור' יוסף, ולא שהם שוין בדינם.
וע"ע ברא"ש (י"א- י"ב) שפי' על דרך רש"י,
אלא דכ' דבאמת החזיק עליו ג' שנים, ואינו
חזקה מיד. ועוד כ' הרא"ש דטעם הדבר
דאמרי' דאחזיק להורדי אחזיק לכשורי בדעת
ר' יוסף, היינו משום דלא שכיח שיקנה

הוא דין מדיני שותפין שצריכין לעשות המחיצה.

(ח) **אין נזקקין לד' אמות, אבל נזקקין למחיצת עשרה-** פי' בעליות דר' יונה, דבאמת אף דבעל החצר אין צריך לבנות כותל בשביל בעל הגג, דיכול להצניע מעשיו, אבל בעל הגג צריך לבנות כותל בשביל היזק ראיי' של החצר. וא"כ, ביאור דברי הברייתא כך הוא (דהא לכאור' ק', דכיון שממ"נ יש שם כותל ד' אמות, א"כ למה צריך מחיצת י'). דצריך בעל החצר להשתתף עם בעל הגג לגבי חלק י' טפחים של הכותל, אבל לגבי שאר הכותל אי"צ ליתן כלום, והכל מבעל הגג.

(ט) **אמר ר' הונא, תחתון בונה מכנגדו ועולה, וכו', ור"ח אמר עליון מסייע מלמטה ובונה-** ביאר בעליות דר' יונה דעת ר' חסדא, דכיון שאין העליון יכול לתקן היזק ראייתו אלא ע"י בנין התחתון, כיון שרוצה שיהי' חצי רוחב הבנין בקרקע חבירו, א"כ ודאי צריך לבנות עם התחתון למטה. ותמה, א"כ מה ס"ל לר' הונא, למה פליג על סברא זו. ותי' דכיון דרק התחתון ישתמש במחיצה זו מלמטה, א"כ אין העליון חייב לשלם בשבילו, וע"ע מש"כ בזה.

(י) **א"ל אנא שפיר קא דאירנא- כ' הנמוקי יוסף** (ריש ד: בדפיו), דאע"ג דבאמת נמצא דבעל העליון הוא דר באויר התחתון, מ"מ אין התחתון יכול לכוף העליון לבנות, משום דתחתון לעליון משועבד. אבל זהו רק כל זמן שעדיין יש בה שם דירה על התחתון, אבל אם יורד העליון לתוך י' טפחים של התחתון, שוב אין על התחתון שם דירה, ואז שוב אין התחתון משועבד להעליון, ויכול לכוף לבנות.

בהם היזק ראיי', וכדאמר' לעיל, דבתים ודאי יש בהם היזק ראיי'. ולפ"ז גם לא ק' קו' הראשונים ממאי דאמר' לקמן דבב' גגין ליכא חיוב לבנות מחיצה, ומ"ש מזה דאמר' דחייב לבנות מעקה, דשאני הכא דמיירי במקורה, ושם מיירי בגג רגיל. ועוד תי' דאין להק' מאביי, דיתכן דחולק על סברא זו, אבל זה ל"ק על האמורא דס"ל כן (ואע"ג דהק' משמואל, שאני שמואל דרב גוברי', אבל אביי מאמוראי בתראי הי').

(ו) **סוף סוף, הא בעית לאצטנוי מבני רה"ר, קמ"ל דא"ל וכו'- העיר בחי' ר' ראובן (ב', ב'), ומה בכך דבעי לאצטנועי מבני רה"ר, האם משום דיש לו היזק מבני רה"ר, דמותר שכינו ג"כ להזיקו. וכ' דלכאור' משמע מזה דהיזק ראיי' אינו מחמת הצער שיש לו במה שרואים אותו במה שעושה דברים צנועים, אלא ההיזק הוא בהא גופא שצריך לימנע מלעשות דברים צנועים. וא"כ, הכי קאמר לי', כיון דבלא"ה אינך יכול לעשות דברים צנועים, משום בני רה"ר, א"כ מה שאינך יכול לעשות גם מחמת, אי"ז מוסיף לך שום היזק.**

(ז) **לעולם לנתפס עליו כגנב- מבואר בסוגיין** דצריך לבנות מחיצה כדי שלא יהי' נתפס עליו כגנב. והעיר **באבן האזל** (שכנים ב', ט"ז, ד"ה והנה בגמ', עמ' עב.), איך שייך על המזיק להרחיק את עצמו בענין זה, הרי יכול לומר לא אגנוב, והאם קושרים ידיו של מי שאולי יגנוב כדי שלא יגנוב. וביאר דההיזק הוא דמונע השתמשות שלו, דהיכא דאין מחיצה ביניהם, נמצא שאינו יכול להניח שום דבר שם, מחשש שמא יגנוב. וכיון שדרך העולם הוא לחוש לזה, א"כ נמצא שאינו יכול להשתמש בחצירו, ולכן נמצא דחבירו מזיקו במניעת תשמיש, ולכן שפיר צריך להרחיק את עצמו ע"י מחיצה. וע"ע בחי' ר' ראובן (א', ב') דנקט דדין זה דצריך לעשות מחיצה שלא להיות נתפס עליו כגנב אינו משום דין הרחקת ניזקין כלל, אלא ששניהם צריכים לזה, והוי כשותפים, שכ"א מהם תובע חבירו שגם אתה צריך להמחיצה י', שאתה ג"כ מתירא שאגנוב ממך, וא"כ הרי